

GGD
Amsterdam

Versie 2.0
1 oktober 2020

“Economische daklozen” in Amstelveen

Auteur(s) Marcel Buster
Natalie Runtuwene

Inhoud

Samenvatting en aanbevelingen	3
1 Aanleiding	6
2 Onderzoeksvraag en methode	7
2.1 Onderzoeksvragen	7
2.2 Afbakening van het onderzoek	7
2.3 Methode	8
2.3.1 Vergelijking Amstelveen met Amsterdam	9
3 Economisch daklozen Amstelveen	11
3.1 Achtergronden	11
3.2 Preventie van dakloosheid	13
3.3 Omvang economisch daklozen Amstelveen	17
3.3.1 Centrale toegangen voor maatschappelijke opvang	18
3.3.2 Centrale toegang beschermd wonen	21
3.3.3 Winteropvang	22
3.3.4 Briefadressen en uitkeringen voor adreslozen van Amstelveners in Amsterdam	23
3.3.5 Amstelveense briefadressen	26
3.4 Druk op woningmarkt Amstelveen	26
3.5 Is de ondersteuning voor de economische adres- of dakloze Amstelveners adequaat geregeld?	28
Bijlage	30

Samenvatting en aanbevelingen

In een motie van 8 mei 2019 werd gevraagd om inzicht in de situatie omtrent de *economisch daklozen* van de gemeente Amstelveen. Dit mede naar aanleiding van signalen over een stijgend aantal *zelfredzame daklozen* en de brief van de Nationale Ombudsman. De gemeente Amstelveen heeft de afdeling Epidemiologie, Gezondheidsbevordering en Zorginnovatie (EGZ) van de GGD Amsterdam vervolgens opdracht gegeven voor een onderzoek naar de omvang van *economische daklozen* in Amstelveen, alsmede de ondersteuning van deze groep.

Hoeveel Amstelveners zijn (economisch) dakloos?

Deze vraag kan niet met een exact aantal worden beantwoord. Alle indicatoren van het onderzoek in beschouwing genomen – aanmeldingen bij de centrale toegangen voor maatschappelijke opvang, beschermd wonen, winteropvang en de aanvragen van een briefadres – geven wel een indicatie van het aantal Amstelveense (economische) daklozen in vergelijking met Amsterdam en de andere Amstelland gemeenten. Daarbij kunnen we stellen dat *het aantal in Amstelveen relatief laag is* en, anders dan de Amsterdamse en landelijke trends, vooralsnog *geen grote stijging* laat zien.

Op basis van de grootte van de gemeente en de CBS schatting van feitelijk daklozen voor gemeenten buiten de G4, worden er *151 (feitelijk) daklozen* verwacht. Deze inschatting lijkt voor Amstelveen echter aan de hoge kant.

Op 1 januari 2020 hadden 18 Amstelveners¹ een briefadres voor daklozen in Amsterdam, waaronder 7 jongeren. Bij de gemeente Amstelveen hebben in 2019 46 personen een briefadres gekregen op een Amstelveens privé-adres. Deze personen zijn niet allemaal feitelijk dakloos; een deel van de mensen verblijft namelijk op een adres waar zij zich niet kunnen inschrijven². Verder melden zich jaarlijks zo'n 20 Amstelveners bij de Maatschappelijke Opvang (23+) en 7 bij het meldpunt dakloze jongeren (23-)³. Slechts een klein deel van de Amstelveners die zich bij de MO meldde heeft in de winters 17/18 of 18/19 gebruik gemaakt van de winteropvang.

Wat zijn de hoofdoorzaken voor hun dakloosheid?

Hoewel bij economisch daklozen al snel wordt gedacht aan huisuitzetting wegens schulden is dit niet de belangrijkste oorzaak van dakloosheid. Gegevens over de gehele regio geven aan dat dit bij ongeveer 15% het geval is. Wanneer niet alleen formele huisuitzettingen⁴ worden geteld, maar ook het ontbinden of beëindigen van het huurcontract van een kamer of een woning in onderhuur, is het bijna 30%. Bij nog eens 30% zijn conflicten in de relationele sfeer of beëindiging van inwoning de oorzaak van dakloosheid.

¹ Laatste adres voor het briefadres was Amstelveen

² Voor Amstelveen 18 van de 46, voor Amsterdam is dit aandeel niet bekend.

³ Onduidelijk is in hoeverre er een overlap bestaat tussen deze groep met de briefadressen.

⁴ Van huur- of koopwoningen

Het aantal huisuitzettingen wegens huurschuld bij woningbouwcorporatie Eigen Haard is in de jaren 2017, 2018 en 2019 met respectievelijk 10, 6 en 4 beperkt en dalend. Bovendien ligt het aantal onder het Nederlands gemiddelde van 1 per 1.000 woningen.

Is de ondersteuning voor deze groep adequaat geregeld?

Door het treffen van preventiemaatregelen, zoals Vroeg Eropaf, daalt het aantal huisuitzettingen wegens huurschuld (slechts vier in 2019) en onder het Nederlandse gemiddelde.

Als het gaat om de uitbreiding van het aantal (betaalbare) woningen, tijdelijke woningen, flexibele woningen, splitsing van bestaande woningen en functieverandering van bijvoorbeeld kantoorpanden blijft Amstelveen achter bij de rest van Nederland.

Amstelveense daklozen worden nu verwezen naar de centrale meldpunten voor daklozen - volwassenen, jongvolwassenen en gezinnen – van de gemeente Amsterdam. Voor de economisch daklozen, die geen intensieve begeleiding nodig hebben maar vooral een huisvestingsprobleem hebben, biedt deze route weinig hoop.

Kan de gemeente meer doen om dakloosheid te voorkomen?

Voor de daklozen die zorg- en woonbegeleiding vanuit de maatschappelijke opvang of het beschermd wonen nodig hebben, ligt het voor de hand dat deze begeleiding in de centrumgemeente wordt georganiseerd. Als het primair een huisvestingsprobleem in combinatie met een financieel probleem betreft ligt een oplossing binnen de eigen gemeente meer voor de hand.

Op basis hiervan worden de volgende aanbevelingen gedaan:

- Continueer de inspanningen om huisuitzetting te voorkomen.
- Tracht de huisvesting van economisch daklozen in Amstelveen zelf te regelen; zoals nu al gebeurt bij de (zelfredzame) gezinnen. Indien intensieve woonbegeleiding noodzakelijk is, kan alsnog verwezen worden naar de Maatschappelijke Opvang in Amsterdam.
- Zorg voor enkele wooneenheden zoals een passantenhotel waar daklozen die niet in aanmerking komen voor maatschappelijke opvang tijdelijk gebruik van kunnen maken.
 - Bewaak hierbij zowel de instroom⁵ als de uitstroom⁶. Zonder een evenwicht hierin zal de doorstroom stagneren
- Biedt de mogelijkheid voor een (tijdelijk) briefadres via de gemeente of één van de gemeentelijke diensten, eventueel in combinatie met een uitkering. Registreer hierbij zowel de reden van dakloosheid als de woonsituatie om een beter beeld te krijgen van deze groep.
- Maak gebruik van de mogelijkheden die er zijn om de kostendelersnorm te ontwijken, indien dit een belemmering blijkt om tijdelijk in het eigen netwerk te verblijven⁷.
- Stimuleer kleinschalige projecten als "Onder de pannen", "parenthouses" en overweeg samenwerking met hostels of hotels.

⁵ Bijvoorbeeld door het vereisen van een binding met Amstelveen, het ontbreken van een alternatief en een eigen bijdrage.

⁶ Een vaste periode waarin actief wordt gezocht naar het vinden van vaste huisvesting binnen of buiten de regio.

⁷ Bewaak wel het traject van overbruggen in het eigen netwerk: Wat als het netwerk een rustmoment nodig heeft? Wat als het toch fout gaat?

De bovengenoemde aanbevelingen zijn direct gerelateerd aan hulp voor mensen die dakloos zijn. De achterliggende oorzaak lijkt toch voornamelijk de woningnood waardoor de spoedzoekers in de problemen komen. Hoewel buiten de scope van dit rapport, en de expertise van de auteurs, de twee volgende aanbevelingen op dit gebied:

- Onderzoek de mogelijkheden tot een uitbreiding van (desnoods tijdelijke en sobere) betaalbare huisvesting voor de grotere groep mensen die met spoed huisvesting zoekt en beperkte middelen daarvoor heeft;
- Stimuleer de het splitsen van bestaande grotere huizen van particulieren, tot kleinere, meer betaalbare koopwoningen.

1 Aanleiding

In de afgelopen jaren is sprake van een toenemend aantal mensen dat dakloos is zonder gelijktijdig te maken te hebben met psychiatrische of verslavingsproblematiek.⁸ Zij worden verondersteld voldoende zelfredzaam te zijn om hun zaken te regelen en komen dan niet in aanmerking voor ondersteuning vanuit de gemeente, zoals bijvoorbeeld maatschappelijke opvang. Toch is het voor deze groep vaak moeilijk om hun zaken weer op orde te krijgen, mede door de overlevingsmodus waarin zij verkeren. De lange wachttijden voor sociale huurwoningen en het niet in aanmerking komen voor een urgentieverklaring bemoeilijken bovendien het vinden van een zelfstandige woning.

Het niet hebben van een vaste woon- of verblijfplaats heeft grote gevolgen voor alle aspecten van het leven van een burger, ook voor diegene die zelfredzaam genoeg wordt geacht om voor zichzelf passende woonruimte te vinden (2019 brief 'zelfredzame' adreslozen, Nationale Ombudsman)⁹.

Aanleiding voor de Nationale Ombudsman om een brief te schrijven waarin hij alle gemeenten oproept tot adequate ondersteuning en begeleiding van 'zelfredzame' adreslozen.

Naar aanleiding van deze brief werd op 8 mei 2019 de motie "Economische Daklozen" door de voltallige gemeenteraad van Amstelveen aangenomen. In de motie verzocht de raad het college van burgemeester en wethouders

- Te onderzoeken hoeveel Amstelveners adres- of dakloos zijn en wat hiervan de hoofdoorzaken zijn;
- Te evalueren of de ondersteuning voor adresloze of dakloze Amstelveners adequaat geregeld is en in het bijzonder te bezien of het college meer kan doen om dakloosheid te voorkómen.

⁸ [Signalen van toenamen daklozen in de G4, feit of fictie? G4-User \(2019\).](#)

⁹ [Brief m.b.t. 'zelfredzame daklozen' aan de gemeenten, nationale ombudsman \(28 maart 2019\)](#)

2 Onderzoeksvraag en methode

2.1 Onderzoeksvragen

Doelstelling: Inzicht in de omvang van economische daklozen van de gemeente Amstelveen, alsmede de ondersteuning van deze groep.

De doelstelling van het onderzoek vertaalt zich in de volgende deelvragen:

- Hoeveel Amstelveners zijn om economische redenen adres- of dakloos?
- Wat zijn de hoofdoorzaken voor hun adres- of dakloosheid?
- Is de ondersteuning voor de economische adres- of dakloze Amstelveners adequaat geregeld?
- Kan de gemeente Amstelveen meer doen om dakloosheid te voorkómen?

2.2 Afbakening van het onderzoek

Om de doelgroep te definiëren die de raad voor ogen heeft is gekeken naar de definitie voor *spoedzoekers* die Platform31 in het magazine 'Souterrain van het wonen' beschrijft. Op basis hiervan is met de betrokken beleidsmakers de volgende doelgroep gedefinieerd. Het onderzoek richt zich op de groep personen zonder eigen woning of woonadres die onvoldoende middelen hebben - zoals inkomen, inschrijfduur voor een huurwoning of sociaal netwerk- om op korte termijn huisvesting te krijgen. Een groep die wegens het ontbreken van aanvullende problematiek niet in aanmerking komt voor voorzieningen voor Maatschappelijke Opvang (MO) of Beschermd Wonen (BW). Een groep die bovendien geen recht heeft op een woonurgentie via de gemeente.

Het onderzoek richt zich dus niet op de groep met aanvullende problematiek die van voorzieningen voor Maatschappelijke Opvang of Beschermd Wonen gebruikmaakt¹⁰. En ook niet op de groep met voldoende middelen- zoals inkomen, inschrijfduur of een woonurgentie – om huisvesting te krijgen.

De doelgroep van dit onderzoek is, mede omdat zij op zoek zal gaan naar informele of illegale oplossingen, deels onzichtbaar in de registraties. De beoogde analyses zullen om deze reden geen volledig beeld geven van de populatie, eerder een indruk van de grootte van de groep.

De analyses van het onderzoek zijn afgebakend tot de jaren 2019, 2018 en, indien mogelijk, 2017 of 2016.

¹⁰ in het 'Souterrain van het wonen' omschreven als 'absolute onderkant'

2.3 Methode

Voor het inzicht in de omvang van de doelgroep is gebruikgemaakt van de volgende bronnen:

- *Meldpunten voor daklozen (volwassenen, jongvolwassenen en gezinnen)*
Amstelveners die dakloos worden kunnen gebruikmaken van de Amsterdamse daklozenopvang. Zij kunnen zich hiervoor melden bij één van de meldpunten voor daklozen; volwassenen, jongvolwassenen of gezinnen. Het aantal aanmeldingen van Amstelveners bij deze meldpunten kan worden achterhaald middels het registratiesysteem Trajectus. Een deel van hen komt in aanmerking voor begeleiding en/of opvang vanuit de maatschappelijk opvang of beschermd wonen. In dit onderzoek is vooral gekeken naar het deel dat geen zorgindicatie kreeg.
- *Basisregistratie Personen (BRP)*
Iemand kan adresloos worden wanneer de persoon uit de Basisregistratie Personen wordt geschreven en de verblijfplaats onbekend is. Iemand verdwijnt dan uit de registratie onder de noemer "Vertrokken Onbekend Waarheen". Via de BRP kan achterhaald worden hoeveel mensen onder deze noemer zijn verdwenen. Een deel van de groep zal een briefadres krijgen, waarmee bijvoorbeeld een uitkering kan worden aangevraagd. Een briefadres wordt geregistreerd in de BRP van Amsterdam maar ook in die van Amstelveen als verhuizing vanuit deze gemeente. Ook het aantal mensen dat een briefadres heeft gekregen kan via de BRP worden achterhaald.

Voor het inzicht in de sociale woningmarkt van Amstelveen is gebruikgemaakt van:

- *Jaarverslagen van woningcorporatie Eigen Haard*
Deze jaarverslagen beschrijven onder andere het aantal verhuringen, het aantal actief woningzoekenden, de gemiddeld benodigde inschrijfduur en de gemiddelde slaagkans voor regulier woningzoekenden.

Voor een algemeen inzicht over de situatie rondom en oplossingen voor dakloosheid is gebruikgemaakt:

- *CBS-statline, rapportages, factsheets en artikelen over dakloosheid.*

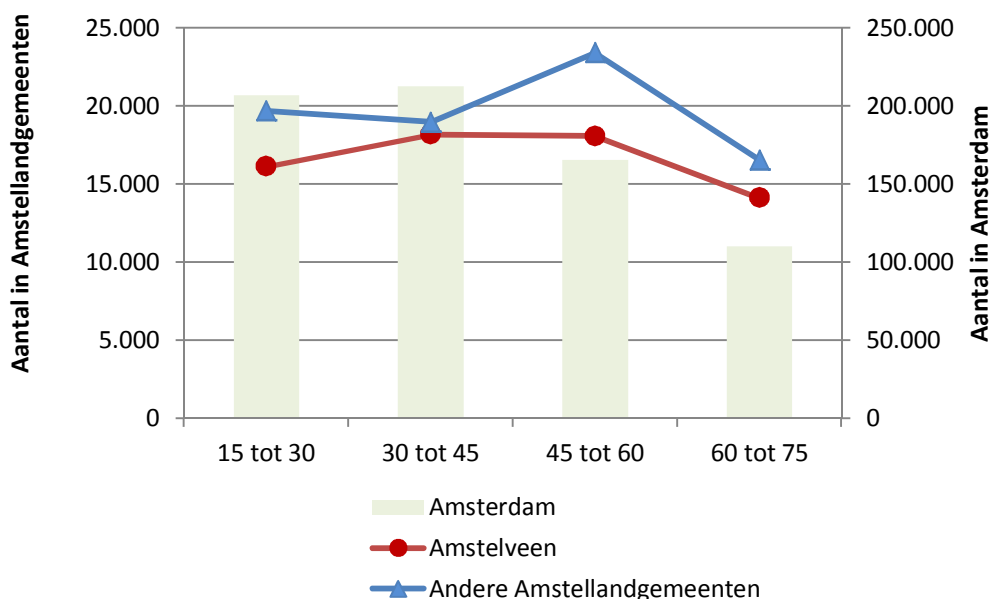
Naast de analyse van deze bronnen zijn er gesprekken gevoerd met ambtenaren van de gemeente Amstelveen en medewerkers Eigen Haard.

2.3.1 Vergelijking Amstelveen met Amsterdam

Om de Amstelveense aantallen en trends in perspectief te plaatsen is in dit rapport regelmatig een vergelijking met centrumgemeente Amsterdam en de andere Amstellandgemeenten/Diemen gemaakt. Naar verwachting zullen de Amstelveense dakloosheidscijfers minder dan een tiende van die van Amsterdam zijn. Deze verwachting is als volgt tot stand gekomen:

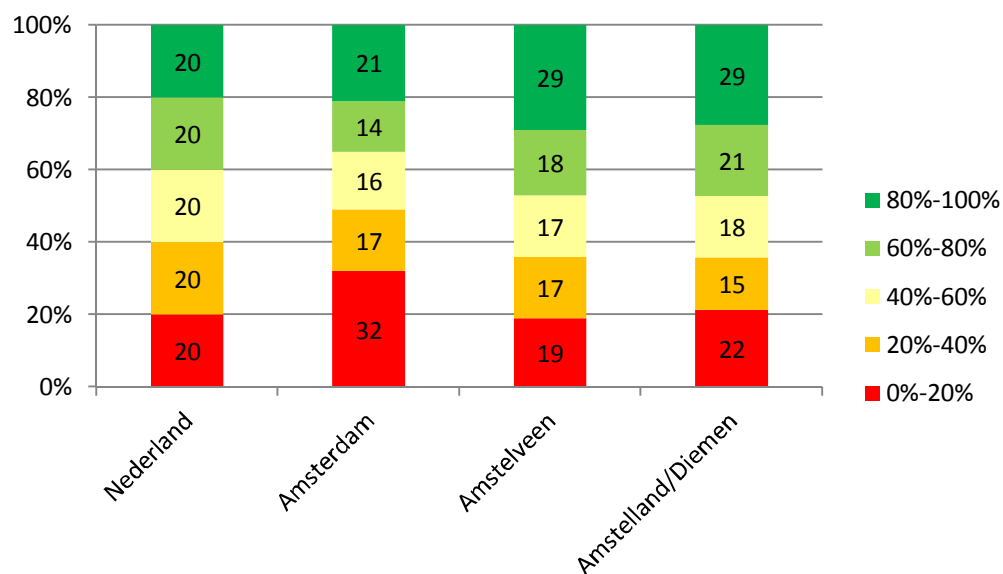
- De omvang van de bevolking tussen de 15 en 75 jaar is in Amstelveen, met 66.439 inwoners, grofweg tienmaal zo klein als Amsterdam (695.376 inwoners tussen 15 en 75 jaar oud). De andere Amstellandgemeenten (incl. Diemen) kennen 78.609 inwoners in deze leeftijdsrange.¹¹
- De leeftijdsverdeling van de bevolking tussen 15 en 75 jaar tussen de gemeenten verschilt. Amstelveen kent meer 60 tot 75 jarigen in Amstelveen, in Amsterdam is het aandeel 25 tot 45 jarigen hoger (figuur 2.1). Dit is met name van belang bij de vergelijking van de situatie ten aanzien van jongeren. Bij de leeftijdsverdeling van de Amstellandgemeenten (incl. Diemen) is in vergelijking met Amstelveen de groep tussen 30 t/m 45 ondervertegenwoordigd.
- Bovendien is er een verschil in besteedbaar inkomen. Zowel in Amsterdam als Amstelveen is de middeninkomensgroep ondervertegenwoordigd (figuur 2.2). Amstelveen kent met name meer huishoudens die qua inkomen tot de hoogste 20% van Nederland gerekend worden (29% van de Amstelveense huishoudens). Amsterdam heeft daarentegen meer huishoudens die tot de laagste 20% van Nederland gerekend worden (32% van de huishoudens). Het mediane besteedbare inkomen in Amstelveen is hoger dan dat van Nederland (27.700€ t.o.v. 25.700€). In Amsterdam is dit met (22.800€) juist lager.

Figuur 2.1: Aantal inwoners Amstelveen en Amsterdam naar leeftijd (15 tot 80 jaar), bron CBS

¹¹ [Bevolking; geslacht, leeftijd, nationaliteit en regio, 1 januari 2019](#)

Figuur 2.2: Verdeling van het besteedbaar inkomen van huishoudens in Nederland, Amsterdam en Amstelveen en Amstellandgemeenten in quintielen*.¹²

*: 20% huishoudens met laagste besteedbaar inkomen t/m 20% huishoudens met hoogst besteedbaar inkomen bij particuliere huishoudens, inclusief studenten.

¹² [CBS tabel: Inkomen van huishoudens; huishoudenskenmerken, regio \(indeling 2018\); dd. 20/2/2020](#)

3 Economisch daklozen Amstelveen

3.1 Achtergronden

Dakloosheid; feitelijk daklozen, residentieel daklozen en economisch daklozen

Er wordt vaak een onderscheid gemaakt tussen feitelijk daklozen, residentieel daklozen en economisch daklozen. Bij *feitelijk daklozen* gaat het om personen die in de open lucht, overdekte openbare ruimten - zoals portieken, fietsenstallingen, stations, winkelcentra - of een auto slapen, of binnen slapen in de nachtopvang of andere laagdrempelige opvang¹³, of op niet-structurele basis verblijven bij vrienden, kennissen of familie. De term feitelijk dakloos wordt gebruikt als contrast met *residentieel dakloos* waarmee personen die stabiel gebruik maken van de voorzieningen van de maatschappelijke opvang worden aangeduid. Deze mensen zijn dakloos geweest. Voorheen vond de maatschappelijke opvang voornamelijk plaats in 24-uursvoorzieningen. Momenteel heeft het merendeel van de groep een individuele woning en wordt ambulant begeleid.

*CBS Schatting feitelijk daklozen:*¹⁴

Het CBS schat het aantal feitelijk daklozen op 1,65 per 1000 inwoners voor steden buiten de G4. Aangezien Amstelveen 91.000 inwoners (2019) heeft, zou dit neerkomen op een verwachte prevalentie* van 151 feitelijk daklozen.

* het aantal op één moment

Economisch daklozen suggereert dat het personen betreft die niet dakloos zouden zijn geweest als zij in een stabiele financiële situatie zouden verkeren. De term economisch dakloos wordt daarmee ook gebruikt om het contrast aan te geven met mensen die wegens psychische- of verslavingsproblemen niet in staat zijn om (zonder begeleiding) zelfstandig te wonen¹⁵ en is daarmee een variant op de term 'zelfredzame daklozen'. Ondanks de term 'economisch' zijn financiën over het algemeen maar één van de

¹³ Zoals passantenpensions/woonhotels of winteropvang

¹⁴ [CBS statline, schatting van het aantal daklozen in Nederland](#) Bewerking: 24.7000 daklozen buiten de G4
=> 24.7000 daklozen/14.900.000 inwoners buiten G4 = > 1,65/1000 inw.

¹⁵ Hoewel daklozen zonder geldige verblijfsstatus ook in een slechte financiële situatie verkeren worden hier niet tot de economisch daklozen gerekend bij hen is het gebrek aan rechten een grotere hindernis tot het verkrijgen van een woning. Ook de niet in Nederland ingeschreven EU burgers die (nog) geen werk of huisvesting gevonden hebben of juist werk en de daaraan gekoppelde huisvesting zijn kwijtgeraakt wordt in dit onderzoek buiten beschouwing gelaten.

aspecten waar zich problemen voordoen. Vaak is bijvoorbeeld het sociaal netwerk beperkt of door de omstandigheden uitgeput.

De groep economisch daklozen omvat niet iedereen met huisvestingsproblemen. Iemand zonder eigen woonruimte die structureel inwoont bij een familielid of vriend, of voor langere tijd gebruik maakt van een kamer, woning in onderhuur, vakantiehuisje of pension wordt in deze definitie weer niet als feitelijk dakloos beschouwd. Samen met de bovengenoemde groep economisch daklozen kan deze groep wel worden beschouwd als *urgent woningzoekenden zonder veel middelen*.

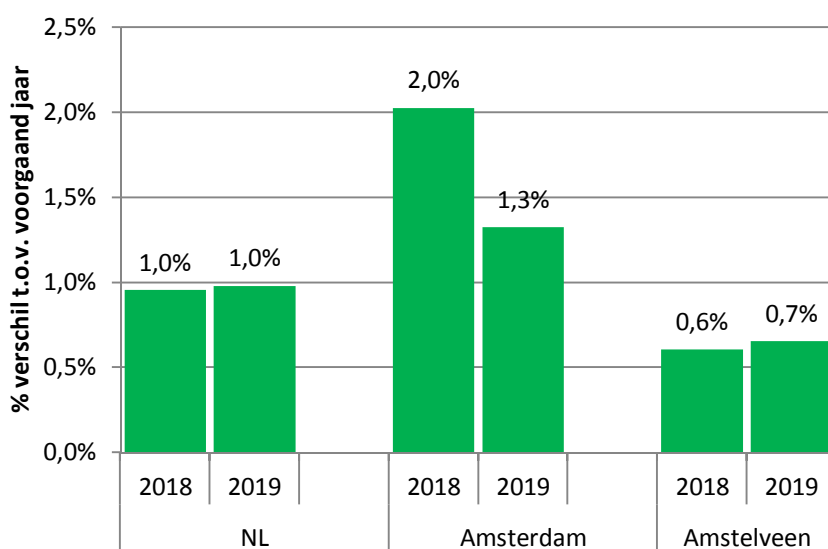
De groep urgent woningzoekenden zonder veel middelen is groter dan de groep feitelijk daklozen. Deze groep zal - indien zij zich niet aanmeldt bij het daklozenloket van Werk, Participatie en Inkomen (WPI) en GGD - veelal buiten beeld blijven.

Ontwikkeling woningvoorraad Amstelveen

Figuur 3.1 laat zien dat de toename van het aantal woningen in Amstelveen in 2019 (0,7%) aan de lage kant is vergeleken met het landelijk beeld (1,0%) of de toename in Amsterdam (1,3%).

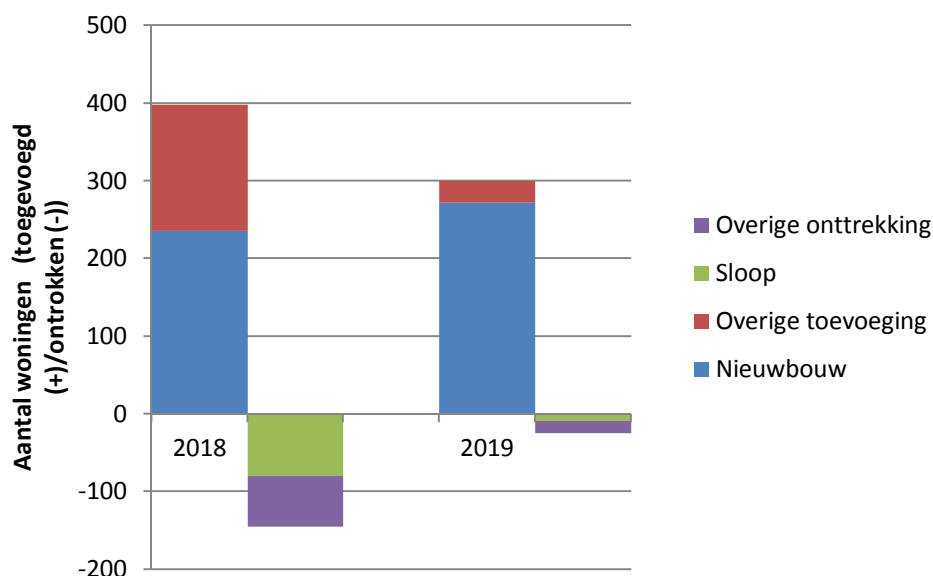
De toename van het aantal nieuwe woningen in Amstelveen is in 2019 met 0,7% wel iets hoger dan in 2018 (0,6%). Uit figuur 3.2 is op te maken dat deze geringe toename vooral te danken is aan het lager aantal huizen dat door sloop, functieverandering, samenvoeging of anderszins aan de woningvoorraad onttrokken is. Opvallend is het lage aantal woningen dat in 2019 door woningsplitsing of functieverandering aan de woningvoorraad is toegevoegd.

Figuur 3.1: Ontwikkelingen woningen in Nederland, Amsterdam en Amstelveen¹⁶, 2018/2019

¹⁶ [CBS statline, open data, voorraad woningen en niet woningen; mutaties, gebruiksfunctie, regio](#)

Figuur 3.2: Aantal woningen toegevoegd of onttrokken in Amstelveen, 2018/2019

3.2 Preventie van dakloosheid

Wat kan de gemeente Amstelveen (meer) doen om dakloosheid te voorkomen? Om deze vraag te beantwoorden is gekeken naar preventiemethoden voor dakloosheid/huisuitzetting en de mogelijke dienstverlening voor economisch daklozen. Hierbij ook kijkend naar de initiatieven in andere steden.

1) Voldoende betaalbare huisvesting / efficiënter gebruik maken van bestaande woningen

Het gebrek aan (betaalbare) huisvesting wordt gezien als de grootste oorzaak van het toenemend aantal economisch daklozen. Dit maakt dat mensen die met spoed een, voor hen betaalbare, woning nodig hebben, deze steeds moeilijker kunnen vinden en steeds langer in deze situatie blijven. Deze langere periode zorgt voor een cumulatie van deze groep *spoedzoekers zonder veel middelen*.

Deze spoedzoekers zijn misschien nog niet dakloos maar hun huisvestings situatie is veelal suboptimaal. Zoals partners die ondanks relatieproblemen langer bij elkaar blijven wonen, jongeren die ondanks een problematische thuissituatie langer bij de ouders blijven wonen dan ze zouden willen of mensen die hun eigen huis zijn kwijtgeraakt en langer inwonen bij familieleden, kennissen of vrienden of een tijdelijke woning in onderhuur hebben. De inwonende persoon bevindt zich daarbij in een afhankelijke positie.

Investeren in kleinere betaalbare, desnoods tijdelijke en/of flexibele, woningen is dan ook van belang om de druk op de woningmarkt te verlichten. De meeste economisch daklozen zijn alleenstaanden¹⁷ en een

¹⁷ [Inzicht in dakloosheid, CBS 2018](#)

kleine sobere woonvoorziening zou dan ook kunnen voldoen. Gebrek aan bouwgrond is vaak een belemmering voor uitbreiding. Verplaatsbare en herbruikbare flexibele woningen zijn hiervoor mogelijk een oplossing.^{18,19} Ook vanuit de rijksoverheid wordt de bouw van flexibele woningen gestimuleerd.²⁰

Naast het bouwen van nieuwe (betaalbare) woningen kan er mogelijk efficiënter gebruik gemaakt worden van de bestaande woningvoorraad. Het (bouwkundig) splitsen van grotere woningen waardoor er een extra persoon kan wonen. Of het (kadastraal) splitsen van grotere woningen waardoor er officieel twee kleinere woning ontstaan waarvan er één verkocht of verhuurd kan worden. Ook als deze huizen niet verhuurd of verkocht worden aan personen die tot de groep economisch daklozen behoort, kan dit het totale aandeel betaalbare woningen vergroten en een mogelijkheid bieden aan starters of doorstromers uit de corporatiewoningen.²¹

Een nieuw project in Amsterdam dat mogelijk navolging kan krijgen in Amstelveen betreft tijdelijke huisvesting in sloop- of renovatiepanden²². In samenwerking met de woningcorporaties en de gemeenten worden telkens twee mensen die economisch dakloos zijn voor een jaar gehuisvest in een pand dat een jaar later gesloopt of gerenoveerd wordt. In de tussentijd kan de persoon op zoek gaan naar een woning binnen of buiten de stad.

2) Voorkómen van huisuitzetting

Tussen 2013 en 2018 is in Nederland het jaarlijks aantal huisuitzettingen bij woningcorporaties gehalveerd van circa 6000 naar circa 3000.²³ De laatste jaren is veel ingezet op de vroegtijdige herkenning van schulden en het inzetten van schuldhelpverlening door projecten als Vroeg Eropaf of vergelijkbare projecten.²⁴ Dit gebeurt in samenwerking met woningbouwcorporaties en de Stichting Bureau Krediet Registratie (BKR).

Zelfs -of juist- als de rechter heeft besloten dat een huisuitzetting gerechtvaardigd is, is er nog gelegenheid om te interveniëren. Het merendeel (75%) van de rechterlijke vonnissen leidt niet tot een daadwerkelijke huisuitzetting.²⁵

¹⁸ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/05/14/rapport-de-bouw-van-tijdelijke-woningen>

¹⁹ https://dkvwwg75oav2j6.cloudfront.net/m/11e63c8eb2fd4eb2/original/Aedes-Corporatiemonitor-Tijdelijke-woningen_feb-2020.pdf

²⁰ [Kamerbrief over stimuleringsaanpak flexwonen](#)

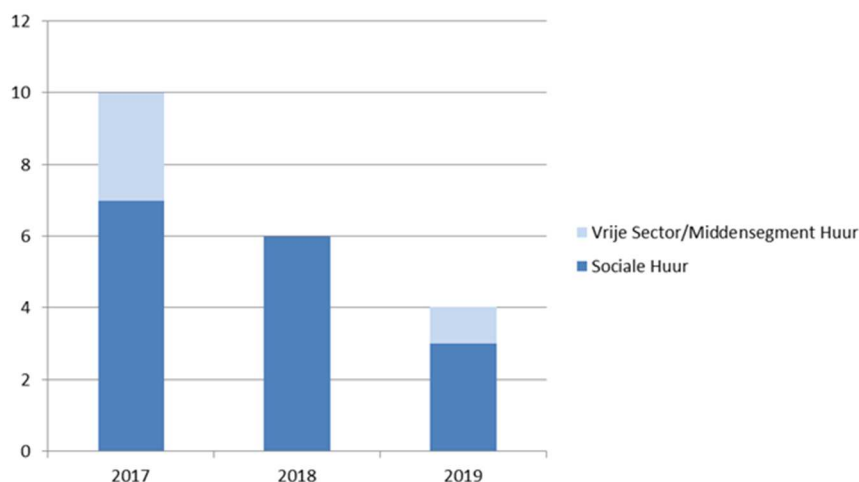
²¹ [Zie o.a. de uitzendingen van Radar over de woningmarkt \(NPO\).](#)

²² <https://www.parool.nl/amsterdam/tweehonderd-extra-woningen-voor-economisch-daklozen-bcd87b8e/>

²³ <https://www.aedes.nl/artikelen/klant-en-wonen/schuldhelpverlening/corporatiemonitor-voorkomen-huisuitzettingen.html>

²⁴ [Leidraad vroegsignalering schulden, Jacomijn Kuiper, Marielle Fleuren,](#)

²⁵ [AEDES: vroeg-erop af.](#)

Figuur 3.3: Huisuitzettingen Amstelveen op basis van huurachterstand bij woningcorporatie Eigen Haard; 2017-2019

In 2018 vond er landelijk per 1000 corporatiewoningen één huisuitzetting plaats wegens een huurachterstand. Als dit landelijke cijfer wordt geprojecteerd op Amstelveen zouden, met bijna 11.000 woningen van Eigen Haard, ongeveer 11 huisuitzettingen verwacht mogen worden. In 2017 waren dit er ook 10 maar in 2018 waren het er slechts 6. In 2019 daalde het aantal zelfs verder tot 4 (fig. 3.3).

Wel kwamen er in 2018 in Amstelveen 29 woningen²⁶ beschikbaar na constatering van woonfraude.²⁷ Bij een deel van de fraudezaken maakt de huurder zelf geen gebruik meer van de woning.

De vereniging van woningcorporaties AEDES geeft in haar jaarverslag voor een verdere vermindering van huisuitzettingen als gevolg van schulden voornamelijk suggesties aan het Rijk, zoals het vereenvoudigen van het toeslagensysteem en het rechtstreeks overmaken van de toeslagen naar de woningcorporatie. Ook wordt gepleit om betalingsachterstanden bij het Rijk en de Belastingdienst geen voorrang meer te geven boven achterstanden in huur, energie, water en ziektekosten.

3) *Inwonen bij vrienden en kennissen/leveren van maatwerk binnen de participatiewet*

Na verlies van huisvesting door relationele problemen kan iemand wellicht tijdelijk inwonen bij familie, vrienden of kennissen maar naarmate dit langer duurt zal de kans dat het fout gaat ook groter worden. Aangezien degene die inwoont zich in een afhankelijke situatie bevindt zal dit meestal eindigen met het vertrek van deze persoon. Indien het sociaal netwerk op den duur uitgeput raakt zal iemand afhankelijk worden van de opvangvoorzieningen.

²⁶ Waarvan 7 als gevolg van een hennepplantage

²⁷ <https://www.eigenhaard.nl/jaarverslag2018/in-prettige-buurt/woonfraude>

Inwoning bij familie of vrienden kan betekenen dat iemand adresloos wordt en zijn inschrijving in de Basisregistratie Personen verliest. De hoofdbewoner kan, vanuit de angst om op grond van de kostendelersnorm gekort te worden op zijn bijstandsuitkering, bezwaar hebben tegen inschrijving op zijn adres of zelfs helemaal geen onderdak durven te bieden. Gemeenten hebben binnen de participatiewet echter ruimte om maatwerk te leveren en de kostendelersnorm niet toe te passen²⁸. Als er sprake is van tijdelijke inwoning hoeft de inwonende²⁹ niet meegeteld te worden voor de kostendelersnorm. Het kan hierbij gaan om mensen in een crisissituatie en daklozen³⁰. Het is aan de gemeente om vast te stellen dat het om een tijdelijk verblijf gaat en in deze specifieke situaties een uitzondering te maken en de kostendelersnorm niet toe te passen.

Een project dat inwonen stimuleert en zich specifiek richt op de economisch daklozen is "Onder de pannen"³¹. Dit project van De Regenboog Groep koppelt mensen die een kamer over hebben en kampen met eenzaamheid aan mensen die geen eigen huisvesting hebben. Op eventuele uitkeringen of toeslagen wordt niet gekort. Degene die de kamer verhuurt kan 100 euro per maand extra verdienen. Mensen met een huurachterstand tot €2500,- kunnen deze bovendien in één keer afbetalen door een kamer aan te bieden voor het project. Ook de grootste Amstelveense woningcorporatie 'Eigen Haard' staat positief ten opzichte van dit project, tenzij het alleenstaanden betreft die in woningen verblijven die eigenlijk voor grotere gezinnen geschikt zijn. Dan is verhuizing naar een kleinere woning te prefereren.

4) *Passantenpensions: tijdelijke opvang*

Mocht een verblijf binnen het eigen netwerk niet lukken dan zijn er de zogenaamde *passantenpensions* voor zelfredzame daklozen met binding met de regio Amsterdam. Momenteel zijn er in Amsterdam 5 passantenpensions³² met een gezamenlijke capaciteit van 234 bedden. Een passantenpension biedt een tijdelijke woonplek voor de periode van een half jaar³³. Een gemeubileerde kamer wordt voor 15 euro per dag gehuurd. De gasten van het pension kunnen er zelf koken. Er is toezicht maar geen additionele hulp zoals maatschappelijk werk of medische zorg. Het is de bedoeling dat de gasten zelf werken aan een oplossing voor hun problemen en op zoek gaan naar een (zelfstandige) woonplek.

Voor ouders die de relatie hebben beëindigd, in de buurt van hun kinderen willen blijven wonen, maar niet op korte termijn betaalbare huisvesting kunnen krijgen, kunnen in verschillende gemeenten tijdelijk (12 maanden) terecht in zogenaamde 'parenthouses'.³⁴

²⁸ Artikel 18 lid 1 Participatiewet; Het college stemt de bijstand en de daaraan verbonden verplichtingen af op de omstandigheden, mogelijkheden en middelen van de belanghebbende.

²⁹ Van 21 jaar of ouder

³⁰ Brief van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (2015)

³¹ <https://www.onderdepennen.nl/>

³² Passantenhotel Boerhaave (60), passantenpension Anton Struik (63), passantenpension Ruysdael (50), passantenpensionen De Nassau (14) en passantenpension Batjan (47)

³³ In de praktijk is een uitloop mogelijk

³⁴ <http://www.parentshouses.nl/>

5) *Laagdrempelige opvang in hostels*

Amsterdam kent goedkope hostels waar behalve door toeristen ook al door (economisch) daklozen gebruik van wordt gemaakt. Een publiek-private samenwerking tussen de gemeente en een hostel in Amstelveen zou voor een deel van de (economisch) daklozen een tijdelijke (nood)oplossing kunnen bieden. Samenwerking met hotels vindt in Amsterdam o.a. plaats door de Regenboog Groep

6) *Buurtteams*

Er zijn plannen om de Buurtteams Amsterdam meer verantwoordelijkheid te geven bij huisvestingsproblemen van personen uit de buurt. Wanneer de cliënt niet door het buurtteam kan worden begeleid vanwege ontbrekende expertise of noodzaak tot bescherming, kan er doorverwezen worden naar de Centrale Toegang voor maatschappelijke opvang of beschermd wonen. Totdat er een plek of ondersteuning aangeboden kan worden vanuit maatschappelijke opvang of beschermd wonen, kan het zijn dat het buurtteam de regie en de ondersteuning blijft bieden.³⁵

Bij de begeleiding van deze personen moet er wel rekening mee gehouden worden dat er ondersteuning nodig is op meer vlakken dan huisvesting. Een onderzoek uitgevoerd bij 'zelfredzame daklozen' in de huizen van de wijk leert dat er naast huisvesting problemen waren op het gebied van administratie, financiën en psychisch welbevinden.³⁶

3.3 Omvang economisch daklozen Amstelveen

Een exact antwoord op de vraag hoeveel Amstelveners (economisch) dakloos zijn kan niet worden gegeven. Er kan wel een indicatie worden gegeven. Hiervoor zijn de volgende bronnen bekeken:

- De centrale toegangen voor maatschappelijke opvang:
 - Volwassenen ; screeningsbalie Bijzondere Doelgroepen aan de Jan van Galenstraat Amsterdam
 - Dakloze jongeren (tot 23 jaar); afdeling MGGZ Vangnet, GGD Amsterdam
 - Dakloze gezinnen; afdeling MGGZ Vangnet, GGD Amsterdam
- Centrale toegang beschermd wonen
- Winteropvang
- Het aantal aangevraagde briefadressen.

³⁵ Uitvoeringsdocument Buurtteams Amsterdam; gemeente Amsterdam 2020

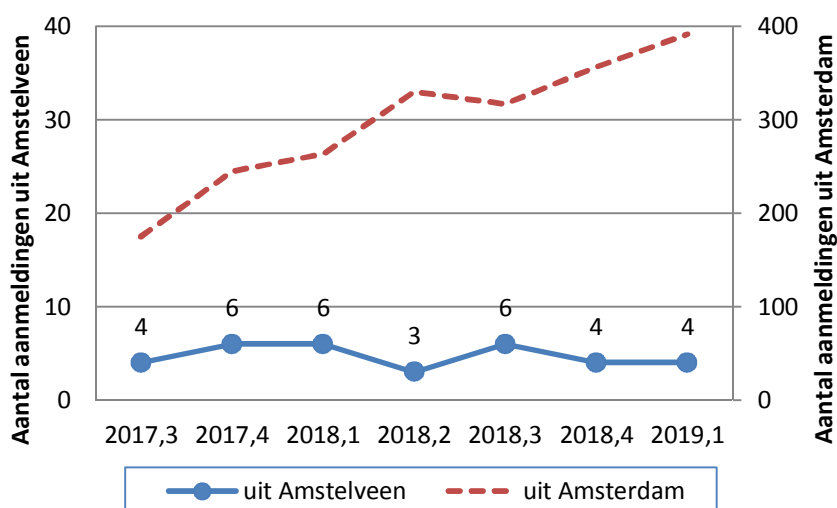
³⁶ Pilot warme overdracht voor zelfredzame daklozen van de CTMO naar Huizen van de Wijk in Amsterdam 2018-2019 Evaluatieonderzoek november 2019; Tim Oosterveer, Gwen van Husen, Matty de Wit (2019).

3.3.1 Centrale toegangen voor maatschappelijke opvang

Screeningsbalie Bijzondere Doelgroepen Jan van Galenstraat; Volwassenen

Personen die dakloos zijn kunnen zich melden bij het daklozenloket aan de Jan van Galenstraat. Daar wordt door medewerkers van de GGD bekeken wat de beste route voor iemand is. Bij de meer kwetsbare groep kan dit leiden tot een indicatie voor verblijf in de maatschappelijke opvang met de bijbehorende zorg. De *economisch daklozen*, waarbij het vooral gaat om het wonen en niet zozeer om de zorg, worden voor ondersteuning naar Huizen van de Wijk of Algemeen Maatschappelijk Werk verwezen. Wel kan het daklozenloket voor deze groep, indien dit nog niet het geval was, een *briefadres*³⁷ en een *uitkering voor adreslozen* regelen. Een briefadres wordt geregistreerd in de BRP. Dit administratieve adres maakt het vervolgens mogelijk om een uitkering aan te vragen, maar bijvoorbeeld ook een zorgverzekering of -toeslag. Met een tijdelijk briefadres wordt dus voorkomen dat men na het verlies van een vast woonadres in de vicieuze cirkel van *geen geld - dus geen huis - dus geen recht op een uitkering* raakt.

Figuur 3.4: Aanmeldingen voor de maatschappelijke opvang Volwassenen (vanaf 23 jaar) per kwartaal

Bij het daklozenloket wordt naar de reden van dakloosheid gevraagd. Dit gebeurt echter bijna uitsluitend wanneer men bij 'woonsituatie' aangeeft dakloos te zijn. Hierdoor zijn de aantallen te klein om apart voor Amstelveen te vermelden. Daarom wordt voor de gehele groep die zich meldt de reden van dakloosheid weergegeven in figuur 3.5.

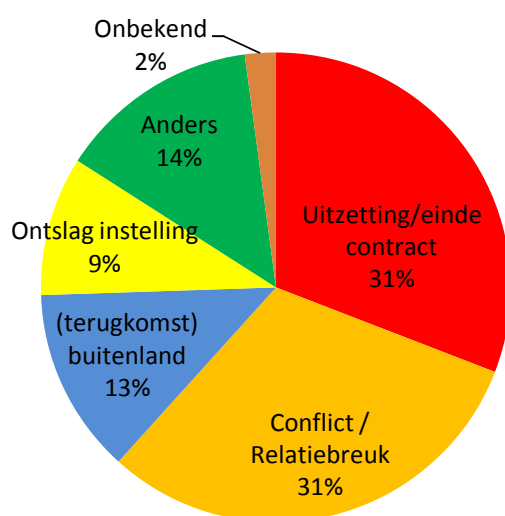
Ongeveer een derde (n=58, 31%) verloor zijn huisvesting door een (dreigende) huisuitzetting, ontruiming of beëindiging van een huurcontract³⁸. In iets meer dan de helft van deze gevallen (n=30, 52%) betrof dit een sociale huurwoning, daarvan ging het in 60% van de gevallen (n=18) om een huurachterstand.

³⁷ Briefadressen kunnen ook via organisaties als Leger des heils, HVO/Querido en daklozenvakbond worden geregeld.

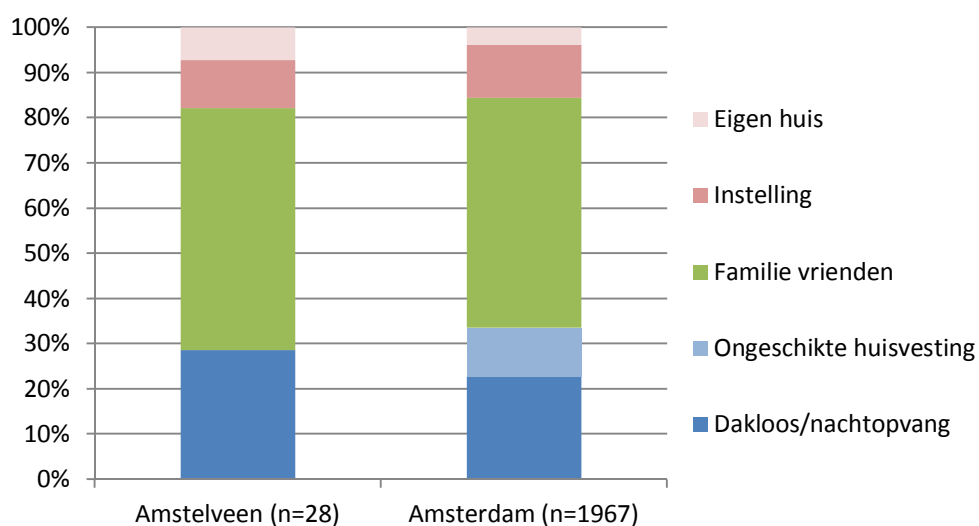
³⁸ Dit betreft niet alleen de formele huisuitzettingen (van een huur- of koopwoning), maar ook huisuitzetting als gevolg van het ontbinden of beëindigen van het huurcontract van een kamer of een woning in onderhuur als gevolg van overlast, oneigenlijk gebruik, huurachterstand of einde huurcontract.

Voor eveneens een derde (31%) gold dat zij hun huis verlieten na een conflict, of op verzoek van medebewoner(s). Komst vanuit het buitenland bleek voor 13% de reden van de problematische huisvesting. Ten slotte was voor 9% gebrek aan huisvesting na verblijf in een instelling, ziekenhuis of voorziening de reden van dakloosheid.

Figuur 3.5: Reden dakloosheid (n= 188); 1 juni 2017 t/m 1 april 2019.

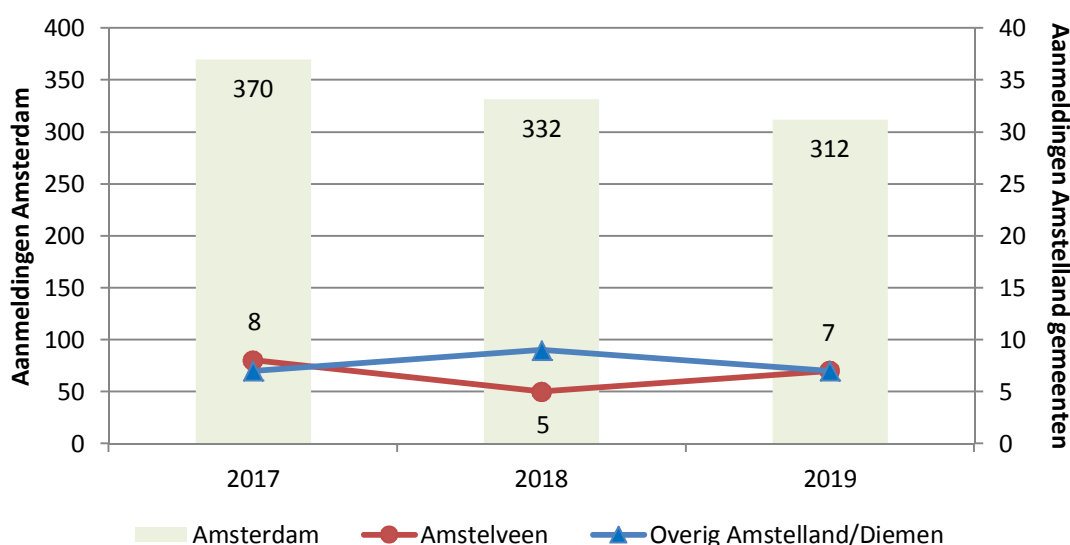
Figuur 3.6: Woonsituatie bij aanmelding voor Maatschappelijke Opvang

Centrale toegang dakloze jongeren (tot 23 jaar)

Jongeren met huisvestingsproblemen kunnen zich melden bij het centraal meldpunt dakloze jongeren van de GGD Amsterdam. Het gaat hierbij echter wel om jongeren met extra problemen op het gebied van bijvoorbeeld financiën, dagbesteding, huiselijke relaties, sociaal netwerk, geestelijke gezondheid en verslaving.

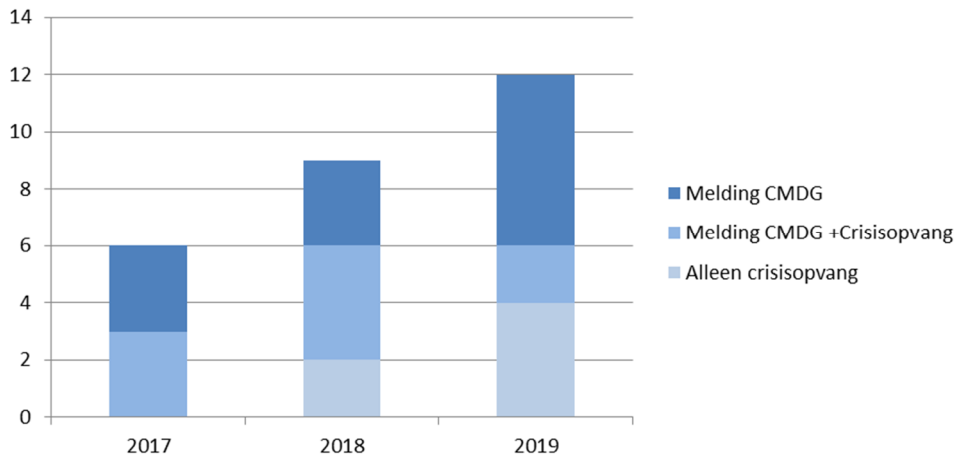
Figuur 3.7: Aanmeldingen bij de centrale toegang dakloze jongeren naar gemeente van herkomst. (Bron GGD, veldregie jeugd)

Figuur 3.7 toont het aantal aanmeldingen bij het meldpunt. Op de linker Y-as kunnen de aantallen voor Amsterdam worden afgelezen, op de rechter die voor de Amstelland gemeenten. Hier is wederom, gelijk aan de verschillen in bevolkingsomvang, de Amsterdamse as 10x zo groot als die van de Amstelland gemeenten. Hier valt op dat ook het aantal Amstelveense jongeren dat zich meldt bij de centrale toegang relatief klein is.

Centrale toegang dakloze gezinnen

Dakloze gezinnen die in aanmerking willen komen voor maatschappelijke opvang kunnen door een verwijzer worden aangemeld bij het Centraal Meldpunt dakloze gezinnen (CMDG) van de GGD Amsterdam. Amsterdam heeft hierin een regiofunctie. In geval van nood, en wanneer er nog geen passende voorziening beschikbaar is, kunnen gezinnen ook tijdelijk worden opgevangen in de noodopvang. Ook aan Amsterdamse gezinnen die *niet* aan de toelatingscriteria van de MO voldoen kan, vanwege het uitgangspunt dat er geen kinderen op straat mogen verblijven, noodopvang worden geboden. Door middel van begeleiding wordt het gezin dan wel actief (terug)geleid naar het eigen netwerk of een andere oplossing voor iemands situatie van dakloosheid. Voor de noodopvang van "zelfredzame" gezinnen zijn de regiogemeenten in principe zelf verantwoordelijk. Amstelveen heeft hiertoe drie noodwoningen beschikbaar als tijdelijk verblijf voor gezinnen.

Figuur 3.8: Aantal meldingen bij het Centraal Meldpunt Dakloze Gezinnen en noodopvang in Amsterdam; 2017-2019

Het aantal gezinnen dat de afgelopen jaren vanuit Amstelveen is aangemeld bij het centrale meldpunt dakloze gezinnen en/of de noodopvang³⁹ is beperkt, met in totaal 12 gezinnen in 2019, maar laat wel een stijging zien.

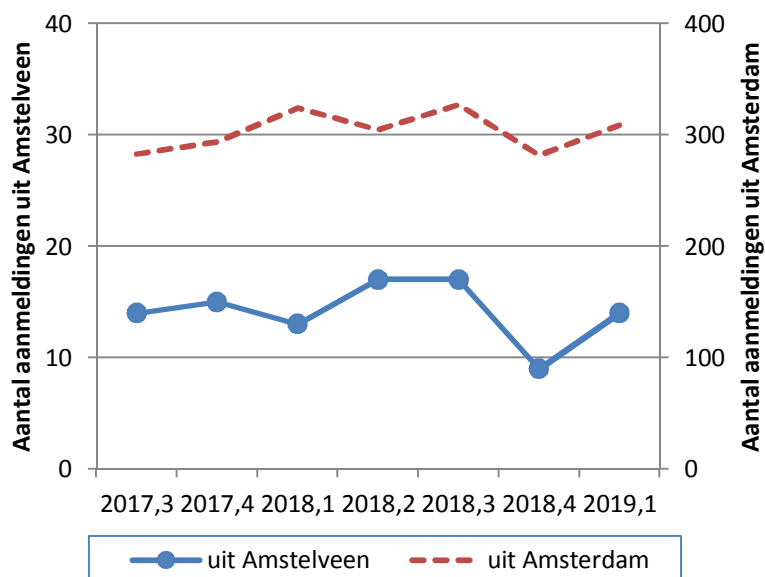
3.3.2 Centrale toegang beschermd wonen

Beschermd wonen richt zich op mensen die wegens psychiatrische aandoeningen een beschermende woonomgeving nodig hebben. Deze groep cliënten is klinisch uitbehandeld, maar (nog) niet in staat om zelfstandig te wonen. De groep is niet dakloos maar loopt, wanneer iemand niet in aanmerking komt voor beschermd wonen, wel het risico om na uitstroom uit een kliniek dakloos te worden. Wanneer iemand niet in aanmerking komt voor een beschikking beschermd wonen kan worden verwezen naar de wijkzorg of de centrale toegang van de maatschappelijke opvang.

Het aantal Amstelveners dat zich meldt bij de centrale toegang beschermd wonen is, gerelateerd aan het inwonertal, klein. Gemiddeld melden zich 14 Amstelveners per kwartaal bij de Amsterdamse centrale toegang voor beschermd wonen.

³⁹ Op 1 januari verbleven er 252 gezinnen in de Amsterdamse noodopvang

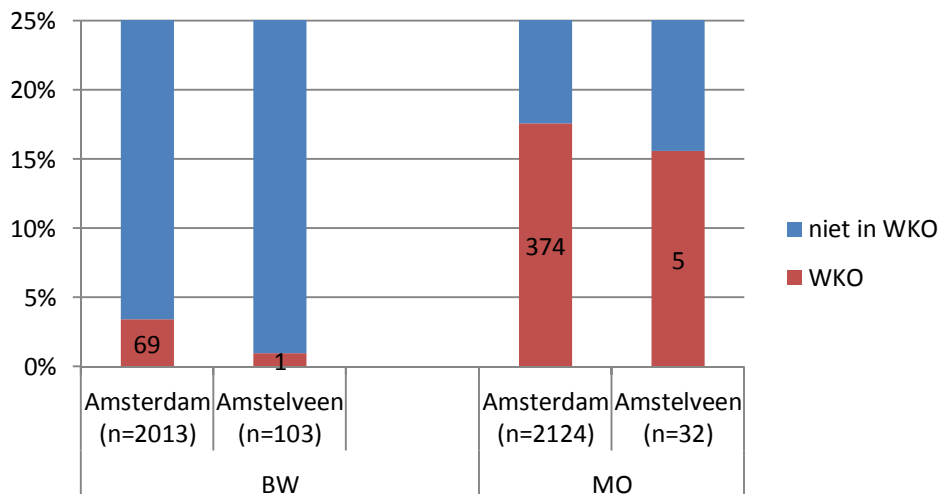
Figuur 3.9: Aanmeldingen voor beschermd wonen per kwartaal; (Laatste) gemeente van inschrijving of adres: Amsterdam versus Amstelveen

3.3.3 Winteropvang

Gedurende de winterperiode is er in Amsterdam winteropvang. Deze winteropvang is bedoeld voor alle daklozen die niet in staat zijn om alternatieven te vinden voor onderdak. Het gaat om avond- en nachtopvang. De winteropvang is een extra regeling naast de structurele nachtopvang. Er wordt gratis een bed, een douche, een warme maaltijd en ontbijt geboden.

Figuur 3.10: Gebruik van winteropvang (2017/18 of 2018/19) bij personen die zich in de periode 1 juli 2017 t/m maart 2019 aangemeld hebben bij BW of MO;

Van de 32 Amstelveners die zich in de periode juli 2017 tot en met maart 2019 hebben aangemeld bij de centrale toegang maatschappelijke opvang, hebben er 5 (18%) gebruikgemaakt van de winteropvang 2017/2018 of 2018/2019⁴⁰. Voor de Amsterdammers die zich hadden aangemeld waren dit er 374 van de 2124 (17%).

Van de 103 Amstelveners die zich in de periode juli 2017 tot en met maart 2019 hadden aangemeld bij de centrale toegang voor beschermd wonen, heeft 1 persoon (1%) gebruikgemaakt van de winteropvang. Van de Amsterdammers waren dit er 69 van de 2013 (3%).

3.3.4 Briefadressen en uitkeringen voor adreslozen van Amstelveners in Amsterdam

Een belangrijke indicator voor het aantal (economisch) daklozen is het aantal briefadressen. Een briefadres voorkomt dat iemand zonder woonadres zijn inschrijving in de Basisregistratie Personen verliest. Het zorgt er bovendien voor dat een bijstandsuitkering of zorgverzekering kan worden behouden of aangevraagd. Alle relevantie correspondentie hierover loopt via het briefadres. Amsterdam heeft een regiofunctie voor het aanvragen van een briefadres. Ook dak-of thuislozen uit de gemeenten Aalsmeer, Amstelveen, Diemen, Ouder-Amstel of Uithoorn maken dus aanspraak op een Amsterdams briefadres. Het aanvragen van een briefadres kan bij de afdeling Inkomen van de gemeente Amsterdam, HVO-Querido of de Daklozenbond⁴¹.

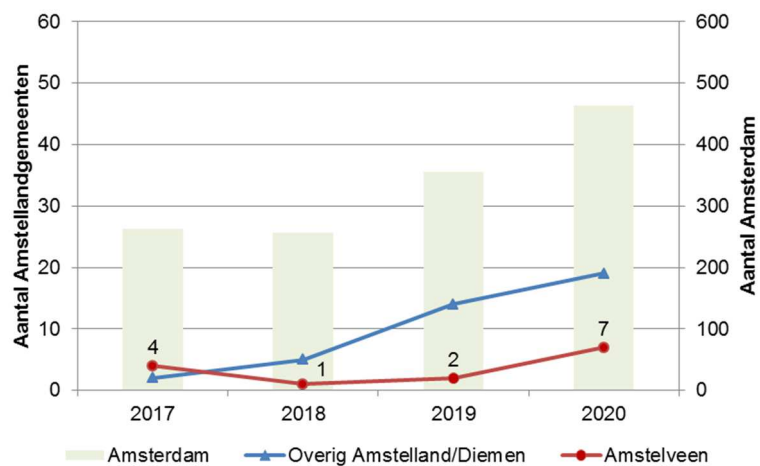
De onderstaande figuren tonen afwisselend het aantal briefadressen op peilmoment 1 januari en het jaarlijks aantal nieuwe briefadressen naar laatst ingeschreven woongemeente. De figuren worden allereerst getoond voor de groep jonger dan 27 jaar, vervolgens voor de groep van 27 jaar en ouder.

Voor de groep jonger dan 27 jaar geldt dat zowel het aantal briefadressen op een peilmoment als het jaarlijks aantal nieuwe briefadressen beperkt is. Het aantal jongeren onder de 27 jaar dat zich meldt voor een briefadres lijkt wel een stijging in te zetten. Al is deze beperkt in vergelijking met Amsterdam, maar ook in verhouding tot andere Amstellandgemeenten. De getallen zijn slechts klein waardoor de kans dat de fluctuatie op toeval berust groot is.

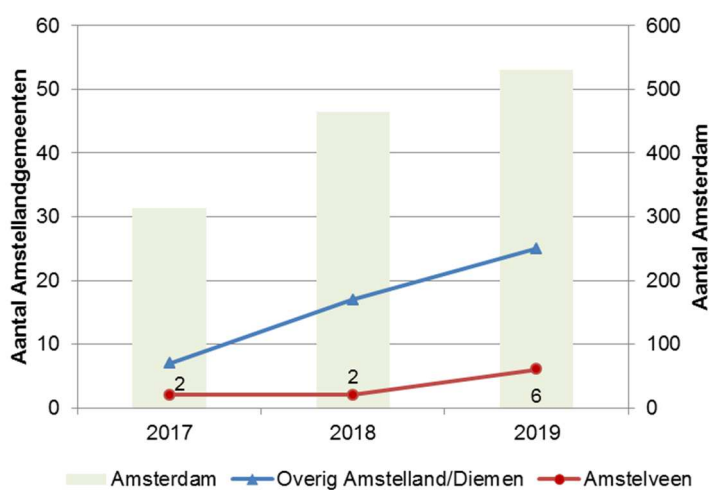
⁴⁰ Het is niet exact bekend hoeveel mensen uit Amstelveen bekend waren in de winteropvang, omdat er bij de intake voor de winteropvang niet bij iedereen de gemeente van herkomst wordt geregistreerd. Dit wordt wel gedaan bij de mensen die zich bij de Jan van Galenstraat melden voor een postadres of plek in de MO.

⁴¹ Afhankelijk van het soort briefadres; [Waar vraag ik een briefadres aan?](#)

Figuur 3.11: Aantal personen (< 27 jaar) met een briefadres op peildatum (1 januari 2017-2020) Amsterdam, Amstelveen en Amstellandgemeenten

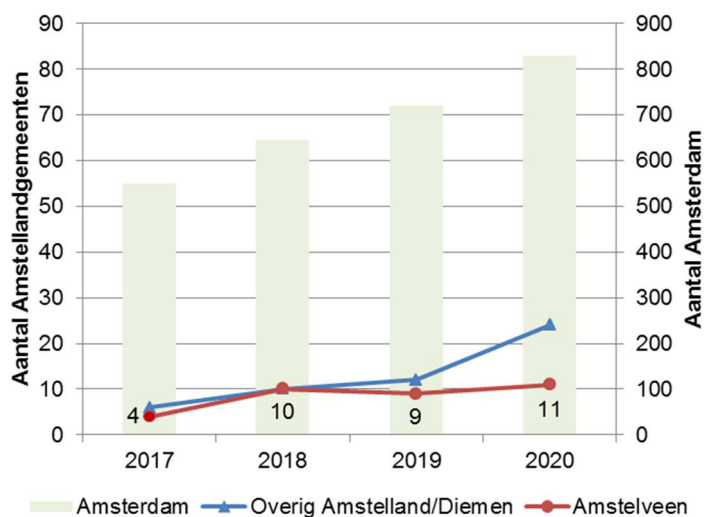

Figuur 3.12: Aantal personen (<27 jaar) dat nieuw een Amsterdams briefadres krijgt naar laatst ingeschreven gemeente

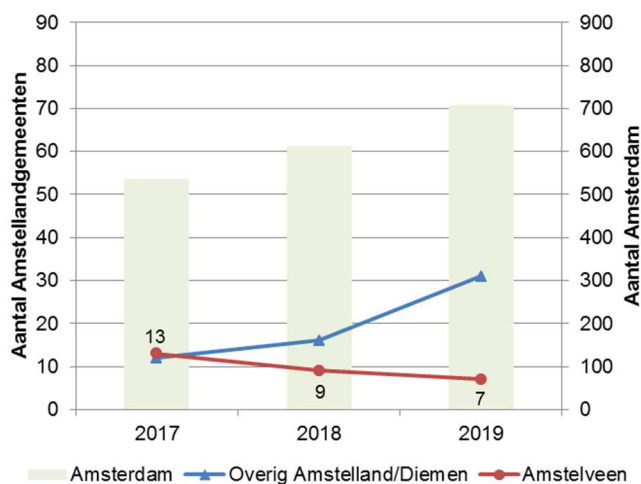

Ook voor de groep vanaf 27 jaar geldt dat het aantal briefadressen van personen die afkomstig zijn uit Amstelveen op de peilmomenten (1 januari) beperkt is en de laatste jaren niet stijgt. n. Het aantal personen vanaf 27 jaar dat zich nieuw meldt voor een briefadres is sinds 2017 zelfs gedaald van 13 personen naar 7 personen in 2019. Dit in tegenstelling tot de stijgende trend die in Amsterdam en andere Amstellandgemeenten wordt waargenomen.

Figuur 3.13: Aantal personen (27 jaar en ouder) met een briefadres op peildatum (1 januari 2017-2020) Amsterdam, Amstelveen en Amstellandgemeenten

Figuur 3.14: Aantal personen (27 jaar en ouder) dat nieuw een Amsterdams briefadres krijgt naar laatst ingeschreven gemeente

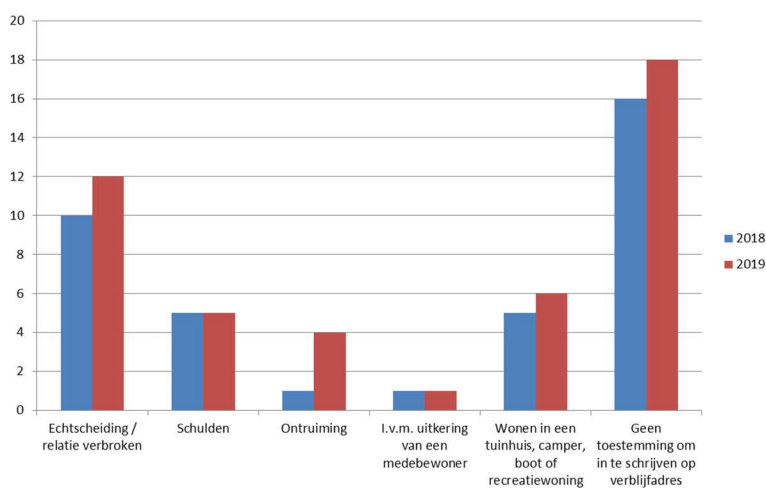

Voor dit onderzoek is bij WPI nagevraagd of eenzelfde analyse gemaakt kon worden met bijstandsuitkeringen voor adreslozen in Amsterdam en te achterhalen hoeveel mensen uit Amstelveen afkomstig waren. Dit bleek echter niet mogelijk. Aangezien een dergelijke uitkering vaak gepaard gaat met een briefadres wordt verwacht dat dit geen andere bevindingen had opgeleverd.

3.3.5 Amstelveense briefadressen

In Amstelveen zelf worden ook briefadressen verstrekt aan daklozen of mensen die ergens wonen waar zij zich niet kunnen inschrijven. Het briefadres is dan het adres van een bekende of een instelling. In figuur 3.15 zijn de categorieën geselecteerd die mogelijk duiden op economisch daklozen; 38 toegekende briefadressen in 2018 en 46 in 2019. De categorieën zijn niet allemaal even duidelijk en hebben soms betrekking op de reden van het adresprobleem, soms op de woonsituatie, soms op een achterliggend probleem (schulden).

Figuur 3.15: Aantal toegekende Amstelveense briefadressen naar reden; 2018-2019

Opvallend is het relatief hoog aantal briefadressen dat is toegekend in verband met het ontbreken van *toestemming om in te schrijven op het verblijfsadres*; 16 in 2018 en 18 in 2019. Meestal heeft een uitkering of het ontvangen van toeslagen van de hoofdbewoner invloed op het wel of niet mogen inschrijven op een verblijfsadres. Deze categorie lijkt daarmee niet geheel uitsluitend met de categorie *in verband met de uitkering van de medebewoner*.

3.4 Druk op woningmarkt Amstelveen

De druk op de Amstelveense woningmarkt is hoog en in de afgelopen jaren toegenomen. Dat is onder andere te zien in de benodigde inschrijfduur. De gemiddeld benodigde inschrijfduur is de afgelopen 3 jaar voor zowel starters als doorstromers toegenomen tot recordhoogtes; respectievelijk van 10,2 naar 14 jaar, en 21,3 naar 23,4 jaar. Daarbij is ook het aantal actief woningzoekenden toegenomen van 28.818 in 2017 naar 31.282 in 2018.

De gemiddelde slaagkans voor een regulier woningzoekende (excl. de directe bemiddelingen) is in de afgelopen drie jaar dan ook afgenomen (van 1,3% in 2016 naar 0,9% in 2018). Voor reguliere woningzoekenden is de krapte op de woningmarkt dan ook duidelijk voelbaar geworden. Van alle

huishoudtypen in Amstelveen hebben 1-persoonshuishoudens de laagste slaagkansen (0,7%). De lage slaagkans is toe te schrijven aan het feit dat er minder woningen beschikbaar komen.

In 2018 heeft Eigen Haard in Amstelveen 445 sociale huurwoningen verhuurd via WoningNet. Een derde (33%) van deze verhuringen is gereserveerd voor kwetsbare groepen en komt via direct bemiddeling⁴² tot stand. Daarnaast is nog een deel via WoningNet aan specifiek doelgroepen verhuurd (o.a. sociaal medisch urgenten). Dit betekent dat er in 2018 nog 242 woningen zijn voor de reguliere woningzoekenden inclusief de doelgroep van deze studie.

Mensen die slechts kort ingeschreven staan zijn niet helemaal kansloos. Woningcorporaties waaronder Eigen Haard bieden 15 procent van hun vrijgekomen woningen aan als lotingwoning waarbij er wordt geloot onder alle belangstellenden.

Tabel 1: Aantal verhuringen, woningzoekenden, benodigde inschrijfduur en gemiddelde slaagkans; 2017-2018

	2016	2017	2018	2019
Aantal verhuringen		476	445	
<i>Waarvan directe bemiddeling</i>		160 (34%)	147 (33%)	<i>nmb</i>
<i>Waarvan sociaal medisch urgenten</i>			56 (13%)	<i>nmb</i>
Aantal actief woningzoekenden		28.818	31.282	<i>nmb</i>
Gemiddeld benodigde inschrijfduur				
<i>Doorstromer</i>	21,3	21,3	23,4	<i>nmb</i>
<i>Starter</i>	10,2	12,8	14	<i>nmb</i>
Gemiddelde slaagkans voor regulier woningzoekenden	1,3%	1,1%	0,9%	<i>nmb</i>
Huisuitzetting Eigen Haard, wegens huurachterstand		2017	2018	2019
<i>Sociale huur</i>		7	6	3
<i>Vrije sector/middensegment huur</i>		3	0	1

⁴² De woning is dan niet geadverteerd, maar direct aan een klant aangeboden. Het betreft stadsvernieuwingskandidaten, kandidaten die via gemeenten aangemeld worden (statushouders, omklapcontracten uit eerdere jaren) en doorstroombevorderende maatregelen (van Groot naar Beter, woningruil).

3.5 Is de ondersteuning voor de economische adres- of dakloze Amstelveners adequaat geregeld?

Voor iemand die dakloos is of dreigt te raken met onvoldoende of geen middelen – zoals inkomen, inschrijfduur of sociaal netwerk – en te weinig bijkomende problematiek, is het waarschijnlijk moeilijk om binnen Amstelveen een oplossing te vinden. De website van de gemeente Amstelveen geeft niet veel hoop. Voor een urgentie komt de economisch dakloze waarschijnlijk niet aanmerking tenzij hij/zij de zorg draagt voor kinderen:

De gemeente verleent alleen een urgentie aan woningzoekenden die in een acute noodsituatie verkeren en op zeer korte termijn een woning nodig hebben. Alleen in zeer bijzondere situaties wordt een urgentie verstrekt. Een woonurgentie wordt bijvoorbeeld niet verstrekt als: u gaat scheiden of u gescheiden bent zonder zorg te dragen voor kinderen.⁴³

Toch zou het verbreden van de urgentie-criteria het probleem van de woningnood alleen verplaatsen; er komen dan immers minder woningen beschikbaar voor de andere woningzoekenden.

Om te voorkomen dat iemand 'adresloos' wordt is een briefadres van belang. Bij het zoeken naar informatie over het aanvragen van een briefadres wordt aan dak- of thuislozen geadviseerd om naar Amsterdam te gaan.

Fragment van website gemeente Amstelveen, briefadres aanvragen
Dak- of thuisloosheid.⁴⁴

In deze situatie moet u eerst contact opnemen met het opvangadres Amsterdam (met verwijzing naar de volgende tekst:

Informatie op de website van Amsterdam:

"Bent u dakloos en 18 jaar of ouder? Of verblijft u op wisselende adressen in Amsterdam of Aalsmeer, Amstelveen, Diemen, Ouder-Amstel of Uithoorn? Kom dan langs bij de screeningsbalie van Bijzondere Doelgroepen voor hulp en advies. U kunt hier zonder afspraak langskomen."

"Leef je op straat of verblijf je op wisselende adressen in Amsterdam of Aalsmeer, Amstelveen, Diemen, Ouder-Amstel of Uithoorn? Dan kun je via hulpverleners in de wijk, zoals de maatschappelijke dienstverlening, terecht bij afdeling MGGZ Vangnet van de GGD. Je kunt ook terecht bij de inloop van Streetcornerwork."

⁴³ https://www.amstelveen.nl/amstelveenloket/product/zorg-en-ondersteuning_uw-zorg-en-ondersteuningsvragen-aan-de-gemeente_urgentieverklaring-huurwoning-aanvragen (d.d. 31/3/2020)

⁴⁴ <https://www.amstelveen.nl/home/product/briefadres-aanvragen> (d.d. 31/3/2020)

Het probleem voor de economische of zelfredzame daklozen die naar Amsterdam worden verwezen is dat ook Amsterdam beperkte mogelijkheden heeft voor huisvesting. Zowel de screeningsbalie Bijzondere Doelgroepen als de afdeling MGGZ Vangnet van de GGD zijn gericht op het selecteren van de groep die in aanmerking komen voor een (dure en schaarse) plek in de maatschappelijke opvang of het beschermd wonen. Hoewel er door de dienst Werk, Inkomen en Participatie (WPI) een briefadres of daklozenuitkering geregeld kan worden, zijn de mogelijkheden voor hulp bij huisvestingsproblemen beperkt. Dat economische daklozen zo tussen wal en schip dreigen te vallen is onder andere in het rapport van de rekenkamer⁴⁵ aan de kaak gesteld. Hoewel sinds dit rapport het aantal plaatsen in passantenpensions is uitgebreid, en er initiatieven zoals tijdelijke huisvesting in sloop- en renovatiepanden zijn gestart voor tijdelijke opvang voor deze groep, blijft de druk op deze voorzieningen hoog.^{46, 47}

Toch is er iets tegenstrijdigs. Enerzijds worden daklozen verzocht zich in Amsterdam te melden, anderzijds kan echtscheiding of ontruiming een reden zijn om een briefadres aan te vragen. Dit kan echter niet op een gemeentelijk adres in Amstelveen. Wel zijn er mogelijkheden zich tijdelijk in te schrijven op een privé-adres (zie 3.3.5). De betrokkene heeft dan nog wel iemand uit zijn netwerk nodig die zijn adres beschikbaar willen stellen. Opvallend is dat er uiteindelijk meer mensen met huisvestingsproblemen in Amstelveen een briefadres krijgen dan in Amsterdam.⁴⁸

Opvang van daklozen in Amstelveen

De gemeente Amstelveen heeft drie woningen beschikbaar waar gezinnen met acute huisvestingsproblemen tijdelijk kunnen verblijven. Bij navraag bleek dat dit voldoende was om de zelfredzame) gezinnen te huisvesten. Voor daklozen zonder zorg voor kinderen is er tot nog toe geen opvang.

⁴⁵ <https://www.rekenkamer.amsterdam.nl/onderzoek/wachten-op-opvang/>

⁴⁶ <https://www.parool.nl/amsterdam/tweehonderd-extra-woningen-voor-economisch-daklozen~bcd87b8e/>

⁴⁷ <https://vng.nl/artikelen/economisch-daklozen-vallen-tussen-wal-en-schip>

⁴⁸ 13 in Amsterdam versus 46 in Amstelveen.

Bijlage

Indicator: Vertrokken Onbekend Waarheen (VOW) bleek nietbruikbaar in dit onderzoek, daarom is deze als bijlage toegevoegd. Een andere indicator voor (economische) daklozen is het aantal mensen dat is uitgeschreven uit de Basisregistratie Personen zonder dat bekend is waar zij heen zijn gegaan (Vertrokken Onbekend Waarheen (VOW)). Deze informatie bleek onvoldoende bruikbaar voor dit onderzoek. Naast de vertrokken onbekend waarheen uitschrijvingen vanwege dakloosheid, zijn er namelijk ook een groot aantal van dit soort uitschrijvingen vanwege een andere reden.

Er zijn twee groepen die de cijfers vertekenen:

1. De studenten: Amstelveen heeft een grote studentencampus, Uilenstede, met circa 3.400 inwoners. Een deel van de studenten dat na de studie naar een andere stad verhuist vergeet een adreswijziging door te geven aan de gemeente. De gemeente Amstelveen schrijft deze studenten vervolgens uit de Basisregistratie personen (BRP) met label *vertrokken onbekend waarheen*.

De totaalcijfers in onderstaand figuur konden gecorrigeerd worden voor de studenten die VOW zijn uitgeschreven vanuit een Uilenstede-adres.

2. De Kennismigranten: Amstelveen is een expat-stad. Kennismigranten vergeten zich soms bij terugkeer naar land van herkomst uit te schrijven. De twee belangrijkste groepen kennismigranten in Amstelveen zijn de Indiërs en de Japanners.

Er mag binnen de BRP niet worden gefilterd op nationaliteit. Hierdoor kunnen de kennismigranten niet op basis van nationaliteit uit de cijfers worden gefilterd. In de BRP is ook de verblijfstitel “*verblijfsvergunning arbeid als kennismigrant*”, verstrekt door de IND, opgenomen. De IND blijft echter eigenaar van deze informatie. Om deze reden konden de cijfers ook niet op basis van deze variabele worden gecorrigeerd.

Figuur: Vertrokken Onbekend Waarheen, vanuit Amstelveen; 2017-2019

